

PRÍJMY ÚNIE

Rozpočet EÚ je financovaný hlavne z vlastných zdrojov (99 %). Ročné príjmy musia úplne pokrývať ročné výdavky. O systéme vlastných zdrojov rozhoduje Rada na základe jednomyselnosti so zreteľom na stanovisko Európskeho parlamentu a musia ho ratifikovať členské štáty.

PRÁVNY ZÁKLAD

- Články 311 a 322 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a články 106a a 171 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu.
- Rozhodnutie Rady 2014/335/EÚ, Euratom z 26. mája 2014 o systéme vlastných zdrojov Európskej únie^[1], nariadenie Rady (EÚ, Euratom) č. 608/2014 z 26. mája 2014, ktorým sa ustanovujú vykonávacie opatrenia týkajúce sa systému vlastných zdrojov Európskej únie^[2], a nariadenie Rady (EÚ, Euratom) č. 609/2014 z 26. mája 2014 o metódach a postupe sprístupňovania tradičných vlastných zdrojov a vlastného zdroja založeného na DPH a HND a o opatreniach na zabezpečenie požiadaviek na pokladničnú hotovosť^[3]. Po ratifikácii rozhodnutia o vlastných zdrojoch tieto právne akty nadobudli účinnosť 1. októbra 2016 a uplatňujú sa retroaktívne od 1. januára 2014.

CIEĽ

Zabezpečiť Európskej únii finančnú nezávislosť v medziach rozpočtovej disciplíny.

AKO TO FUNGUJE

Zatiaľ čo Európske spoločenstvo uhlia a ocele (ESUO) malo od začiatku zabezpečené vlastné zdroje, Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) a Európske spoločenstvo pre atómovú energiu (Euratom) boli spočiatku financované z príspevkov členských štátov. Rozhodnutie o vlastných zdrojoch z 21. apríla 1970 zabezpečilo EHS vlastné zdroje. Vlastné zdroje na pokrytie ročných platobných rozpočtových prostriedkov sú v súčasnosti obmedzené na najviac 1,20 % hrubého národného dôchodku (HND) EÚ^[4]. Keďže rozpočet musí byť vyrovnaný, výdavky sú takisto obmedzené týmto stropom

[1] Ú. v. EÚ L 168, 7.6.2014, s. 105.

[2] Ú. v. EÚ L 168, 7.6.2014, s. 29.

[3] Ú. v. EÚ L 168, 7.6.2014, s. 39.

[4] Technická úprava finančného rámca na rok 2020 v súlade s vývojom HND (ESA 2010), [COM\(2019\)0310](#), 15.5.2019.

(1.4.3). V praxi súčasný viacročný finančný rámec (VFR) na roky 2014 – 2020 (1.4.3) stanovuje strop pre výdavky približne na úrovni 1 % HND EÚ.

ZLOŽENIE PRÍJMOV

1. „Tradičné“ vlastné zdroje

Tvoria ich clá, poľnohospodárske poplatky a odvody z produkcie cukru a izoglukózy. Tieto zdroje boli vytvorené na základe rozhodnutia z roku 1970 a odvtedy sa aj vyberajú. Percentuálny podiel, ktorý si členské štáty môžu ponechať, aby pokryli náklady na výber, sa znížil z 25 % na 20 %. „Tradičné“ vlastné zdroje v súčasnosti predstavujú o niečo viac ako 10 % príjmov z vlastných zdrojov^[5].

2. Vlastný zdroj založený na DPH

V súčasnosti ho predstavuje percentuálny podiel odhadovanej DPH vybranej členskými štátmi, ktorý sa odvádza Únii. Hoci bol tento zdroj ustanovený rozhodnutím z roku 1970, nevyužíval sa až do roku 1979, keď sa harmonizovali systémy DPH v členských štátoch. Zdroj založený na DPH predstavuje v súčasnosti percentuálny podiel príjmov z vlastných zdrojov podobný ako v prípade „tradičných“ vlastných zdrojov.

3. Vlastný zdroj založený na HND

Tento vlastný zdroj vytvorený rozhodnutím Rady 88/376/EHS pozostáva z odvodu z HND členských štátov vyjadreného jednotnou percentuálnou sadzbou, ktorá sa stanovuje každý rok v rámci rozpočtového postupu. Pôvodne sa mal vyberať len vtedy, ak by ostatné vlastné zdroje nepokryli výdavky v plnej miere, v súčasnosti však financuje väčšinu rozpočtu EÚ. Zdroj založený na HND sa od konca 90. rokov 20. storočia strojnásobil a v súčasnosti zvyčajne predstavuje 72 % vlastných zdrojov.

4. Iné príjmy a zostatok prenesený z predchádzajúceho roka

Medzi iné príjmy patria dane z miezd zamestnancov EÚ, príspevky krajín, ktoré nie sú členmi EÚ, na niektoré programy EÚ a pokuty zaplatené podnikmi, u ktorých sa zistilo porušovanie pravidiel hospodárskej súťaže alebo iných právnych predpisov. Zostatok z každého rozpočtového roka sa v prípade prebytku prenáša ako príjem do rozpočtu na nasledujúci rok. Iné príjmy, zostatky a technické úpravy obyčajne predstavujú menej ako 10 % celkových príjmov.

5. Korekčné mechanizmy

Súčasný systém vlastných zdrojov má tiež slúžiť na korekciu rozpočtových nerovnováh medzi príspevkami členských štátov. Korekcia pre Spojené kráľovstvo odsúhlasená v roku 1984 spočíva v znížení príspevku Spojeného kráľovstva o dve tretiny rozdielu medzi jeho príspevkom (s výnimkou tradičných vlastných zdrojov) a tým, čo dostáva späť z rozpočtu. Táto korekcia bola v roku 2007 upravená s cieľom postupne vyňať z tohto výpočtu nepoľnohospodárske výdavky v členských štátoch, ktoré vstúpili do EÚ po roku 2004. Túto korekciu financujú rovnakým podielom všetky ostatné členské štáty s výnimkou Nemecka, Holandska, Rakúska a Švédska, ktorých príspevky na financovanie korekcie pre Spojené kráľovstvo sú znížené. Nemecko, Holandsko, Rakúsko a Švédsko mali v rokoch 2007 – 2013 prospech aj zo zníženej sadzby odvodu

[5] [Konsolidovaná ročná účtovná zvierka Európskej únie – Rozpočtový rok 2019.](#)

z DPH a Holandsko a Švédsko mali v tom istom období prospech aj zo zníženia ich príspevkov z HND.

Aktuálna situácia je taká, že súčasný korekčný mechanizmus pre Spojené kráľovstvo a jeho financovanie zostávajú v platnosti, ako aj znížené sadzby vlastných zdrojov založených na DPH na roky 2014 – 2020 pre Nemecko, Holandsko a Švédsko (0,15 %). Korekčné mechanizmy v súčasnosti zahŕňajú aj hrubé zníženie ročného príspevku HND v období rokov 2014 – 2020 pre Dánsko (130 miliónov EUR), Holandsko (695 miliónov EUR), Švédsko (185 miliónov EUR) a v období rokov 2014 – 2016 aj pre Rakúsko (30 miliónov EUR v roku 2014, 20 miliónov EUR v roku 2015 a 10 miliónov EUR v roku 2016).

SMEROM K REFORME VLASTNÝCH ZDROJOV EÚ

V Lisabonskej zmluve sa uvádza, že rozpočet by mal byť úplne financovaný z vlastných zdrojov, a Rada sa udeľuje právomoc jednomyselne prijať po konzultácii s Parlamentom rozhodnutie o systéme vlastných zdrojov Únie^[6]. Zavedla sa možnosť vytvoriť nové kategórie vlastných zdrojov a zrušiť existujúce kategórie. Takisto sa stanovilo, že Rada môže prijať vykonávacie opatrenia v súvislosti s takýmto rozhodnutím až po získaní súhlasu Parlamentu.

V roku 2014 skupina na vysokej úrovni uskutočnila všeobecné preskúmanie systému vlastných zdrojov v spolupráci s národnými parlamentmi. Pozostávala zo zástupcov Parlamentu, Rady a Komisie a predsedal jej Mario Monti. Táto skupina, nazývaná Montiho skupina, bola zriadená na naliehanie Parlamentu počas rokovaní o VFR na roky 2014 – 2020.

Svoju záverečnú správu predložila v januári 2017. Skupina počas dvoch rokov uvažovala o transparentnejších, jednoduchších, spravodlivejších a demokraticky zodpovednejších spôsoboch financovania európskeho rozpočtu. Hlavným záverom bolo, že rozpočet EÚ potrebuje reformu, a to tak na strane príjmov, ako aj výdavkov, aby bolo možné riešiť súčasné výzvy a dosiahnuť hmatateľné výsledky v prospech európskych občanov.

Vo svojom Diskusnom dokumente o budúcnosti financií EÚ Komisia predstavila v júni 2017 päť možných scenárov a ich dôsledky pre príjmy.

Komisia predložila 2. mája 2018 návrhy na zjednodušenie súčasného vlastného zdroja založeného na DPH a zavedenie súboru nových vlastných zdrojov pozostávajúcich z:

- 20 % príjmov zo systému obchodovania s emisiami,
- 3 % sadzby uplatňovanej na nový spoločný konsolidovaný základ dane z príjmov právnických osôb (ktorý sa má zaviesť po tom, čo sa príjmu príslušné právne predpisy),
- národného príspevku vypočítaného na základe množstva nerecyklovaného odpadu z plastových obalov v každom členskom štáte (0,80 EUR za kilogram).

[6]Každé takéto rozhodnutie musia ratifikovať členské štáty.

Komisia odhadovala, že tieto nové vlastné zdroje by mali predstavovať približne 12 % z celkového rozpočtu EÚ a mohli by prispieť k príjmom až do výšky 22 miliárd EUR ročne.

Komisia navrhovala postupné zrušenie súčasných korekčných mechanizmov v období piatich rokov a následne zrušenie všetkých korekcií a zníženie podielu colných príjmov, ktoré si členské štáty ponechajú na pokrytie nákladov spojených s výberom cla, z 20 % na 10 %. Navrhovala tiež zvýšiť súčasný strop každoročných výziev na vlastné zdroje zo súčasnej úrovne 1,20 % HND EÚ na 1,29 % s cieľom zohľadniť nižší celkový HND EÚ-27, rastúce využívanie nástrojov zaručených rozpočtom EÚ a navrhované začlenenie Európskeho rozvojového fondu do rozpočtu EÚ.

POSTOJE EURÓPSKEHO PARLAMENTU

V uplynulých rokoch Parlament vo viacerých uzneseniach (napr. v uznesení [o systéme vlastných zdrojov Európskych spoločenstiev](#) zo 17. decembra 2014) poukazoval na problémy so systémom vlastných zdrojov, najmä čo sa týka jeho prílišnej zložitosti. Predložil návrhy na zabezpečenie finančnej nezávislosti Únie a tlačil na reformy s cieľom zjednodušiť výber príjmov a zvýšiť jeho transparentnosť a demokratickosť.

V nadväznosti na nové ustanovenia Lisabonskej zmluvy Parlament opakovane požadoval dôkladnú reformu systému vlastných zdrojov, napríklad v [uznesení o rokovaníach o VFR na roky 2014 – 2020](#) z 15. apríla 2014.

V [legislatívnom uznesení o návrhu rozhodnutia Rady o systéme vlastných zdrojov](#) zo 16. apríla 2014 Parlament zdôraznil význam Montiho skupiny a zdôraznil, že okrem iných problematických častí súčasný systém financovania Únie bráni väčšine v Rade v zostavovaní rozpočtu na dostatočnú úroveň platobných rozpočtových prostriedkov v rámci ročných rozpočtov, aby sa splnili právne a politické záväzky EÚ.

Vo svojom uznesení zo 6. júla 2016 s názvom „[Príprava povolebnej revízie VFR na roky 2014 – 2020: príspevok Parlamentu pred predložením návrhu Komisie](#)“ vyzval Parlament Komisiu, aby do konca roka 2017 predložila ambiciózne legislatívny balík týkajúci sa vlastných zdrojov od roku 2021, pričom jeho hlavnými zásadami budú jednoduchosť, spravodlivosť a transparentnosť.

V [uznesení o revízii VFR na roky 2014 – 2020](#) v polovici obdobia z 26. októbra 2016 Parlament opäť zdôraznil potrebu znížiť podiel príspevkov z HND a požadoval, aby sa zdroj z DPH buď zásadne zreformoval, alebo celkom zrušil. Ďalej Parlament vyzval aj na vytvorenie jedného alebo viacerých nových vlastných zdrojov, ako aj na postupné zrušenie všetkých foriem korekcií.

V [uznesení o Diskusnom dokumente o budúcnosti financií EÚ](#) z 24. októbra 2017 Parlament opätovne potvrdil svoj záväzok k plnohodnotnej reforme systému vlastných zdrojov EÚ. Zdôraznil, že takýto systém by mal v každom prípade zahŕňať vyvážený súbor nových vlastných zdrojov EÚ zameraných na podporu cieľov politiky EÚ, ktorý by sa mal postupne zaviesť s cieľom zabezpečiť spravodlivejšie a stabilnejšie financovanie EÚ.

V [uznesení o reforme systému vlastných zdrojov Európskej únie](#) zo 14. marca 2018 Parlament uviedol dôvody na reformu súčasného systému vlastných zdrojov, ako aj

potrebu riešiť nedostatky súčasného systému a umožniť EÚ financovať svoje politiky a čeliť novým výzvam. Vyzval tiež na prijateľný a vyvážený systém vlastných zdrojov a načrtnol zásady a predpoklady, ktorými sa riadi vytvorenie nového systému vlastných zdrojov, uviedol kritériá použité na identifikáciu nových vlastných zdrojov a navrhol súbor možných nových vlastných zdrojov.

V [uznesení o viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027 a vlastných zdrojoch](#) z 30. mája 2018 Parlament uvítal návrhy Komisie z 2. mája 2018 o vlastných zdrojoch a pripomenul svoju pozíciu, že bez príslušného úsilia v oblasti vlastných zdrojov nie je možné dosiahnuť dohodu s Parlamentom o nasledujúcom VFR.

V [uznesení o viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027](#) zo 14. novembra 2018 Parlament vyzval Komisiu, aby zohľadnila stanovisko Európskeho dvora audítora č. 5/2018, a uviedol ďalšie podrobnosti o svojich návrhoch na zavedenie koša nových vlastných zdrojov, ktoré zodpovedajú základným strategickým cieľom EÚ a ktoré sú pre občanov daňovo neutrálne.

V [uznesení o viacročnom finančnom rámci na roky 2021 – 2027 a vlastných zdrojoch](#) z 10. októbra 2019 Parlament potvrdil svoju pozíciu po voľbách. Predovšetkým vyzval na zavedenie mechanizmu kompenzácie uhlíka na hraniciach, ktorý považuje za spravodlivý spôsob, „ako reagovať na požiadavky ľudí, ktorí volajú po rozhodnom vedení v boji proti zmene klímy, a zároveň zabezpečiť rovnaké podmienky v medzinárodnom obchode“.

VÝVOJ V ROKU 2020

Komisia 28. mája 2020 navrhla požičať si v mene EÚ až 750 miliárd EUR vydávaním dlhopisov na medzinárodných trhoch, ktoré by mali splatnosť od troch do tridsiatich rokov a ktorými by bol financovaný prepracovaný VFR a plán podpory obnovy a odolnosti (granty a pôžičky pre krajiny EÚ). S cieľom zabezpečiť postupné splácanie záväzkov, ktoré EÚ vzniknú v dôsledku trhového financovania, Komisia navrhla výnimočne a dočasne zvýšiť strop vlastných zdrojov o 0,6 % HND EÚ. Toto zvýšenie by išlo nad rámec navrhovaného stáleho zvýšenia z 1,2 % na 1,4 % HND na zohľadnenie nových ekonomických súvislostí. Podľa názoru Komisie posledné uvedené zvýšenie posilní základ pre zásadnú reformu spôsobu, akým sa financuje rozpočet EÚ. Okrem zjednodušeného vlastného zdroja založeného na DPH, národných príspevkov a nových vlastných zdrojov na základe nerecyklovaného odpadu z plastových obalov patrí medzi možnosti nových vlastných zdrojov rozšírenie o vlastné zdroje založené na systéme obchodovania s emisiami s cieľom zahrnúť aj námorné a letecké odvetvie, mechanizmus kompenzácie uhlíka na hraniciach, vlastné zdroje založené na operáciách veľkých podnikov a digitálnu daň v prípade spoločností s celkovým ročným obratom presahujúcim 750 miliónov EUR.

V [uznesení o novom viacročnom finančnom rámci, vlastných zdrojoch a pláne obnovy](#) z 15. mája 2020 Parlament vyzval na okamžité a trvalé zvýšenie stropu vlastných zdrojov vzhľadom na očakávané zníženie HND po recesii spôsobenej krízou, aby sa uhradili nielen úroky a splátky istiny za pôžičky EÚ na financovanie oživenia, ale aj financoval ambiciózný VFR, a zároveň zdôraznil, že to bude potrebné

na zachovanie príspevkov členských štátov založených na HND na súčasných nominálnych hodnotách.

Vo svojom [uznesení z 23. júla 2020 o záveroch z mimoriadneho zasadnutia Európskej rady, ktoré sa konalo 17. – 21. júla 2020](#), Parlament zdôraznil, že len vytvorenie nových vlastných zdrojov môže pomôcť splatiť dlh EÚ a zároveň zlepšiť rozpočet EÚ a znížiť fiškálny tlak na štátne pokladnice a občanov EÚ. Poveril tiež rokovací tím pre VFR/ vlastné zdroje, aby rokoval na základe mandátu, ktorý zahŕňa súbor nových vlastných zdrojov, ktoré majú vstúpiť do rozpočtu Únie k 1. januáru 2021 a ktoré sa následne doplnia podľa záväzného kalendára.

Alix Delasnerie
08/2020

